

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

O'ZBEK XALQI ETNOGENEZI VA ETNIK TARIXI
FANINING ISHCHI O'QUV DASTURI
(III kurs uchun)

Bilim sohasi: 100 000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi: 110 000 – Pedagogika
Ta'lim yo'nalishi: 5110600- Tarix o'qitish metodikasi

Umumiy o'quv soati: 140 soat

	Mashg'ulot turi	Ajratilgan	Semestr	
			V	VI
1.	Nazariy (ma'ruza)	30	16	14
2.	Seminar	16	8	8
3.	Laboratoriya mashg'ulot	-	-	-
4.	Amaliy mashg'ulot	30	14	16
5.	Mustaqil ta'lim	64	32	32
6.	Kurs ishi	-	-	-
7.	Jami auditoriya soati	76	38	38
8.	Jami umumiy o'quv soati	140	70	70

CHIRCHIQ – 2019

Fanning ishchi o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi 201_yil " " - sonli buyrug'i bilan (buyruqning " - ilovasi) tasdiqlangan "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" dasturi asosida tayyorlangan.

Fanning ishchi o'quv dasturi Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti Ilmiy Kengashining 2019 yil " 24 " 03 -sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Tuzuvchilar:

Abdurahmonova J.N. Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, "Tarix" kafedrasi dotsenti, t.f.n.
Toshtemirova S.A. Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, "Tarix" kafedrasi o'qituvchisi

Taqirizchilar:

Tursunov R. O'ZMU, "Jahon tarixi" kafedrasi dotsenti, tarix fanlari nomzodi
Nosirov O.N. Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, "Tarix" kafedrasi dotsenti, t.f.n.

Fanning ishchi o'quv dasturi Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti Tarix va tillar fakulteti kengashining 2019 yil " 26 " 03 -sonli majlisida muhokamadan o'tkazilgan.

Tarix va tillar fakultet dekani:

yu.f.n., dots. R.A.Ikramov

Fanning ishchi o'quv dasturi Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti Tarix va tillar fakulteti "Tarix" kafedrasining 2019 yil " 24 " 03 -sonli majlisida ko'rib chiqilgan va tasdiqlashga tavsiya qilingan.

"Tarix" kafedrasi mudiri:

t.f.n., dots. J.N. Abduraxmanova

21. Основы этнологии: Учебное пособие / Под ред. проф. В.В. Пименова. — М.: Изд-во МГУ, 2007. — 696 с.

22. Садохин А.П., Грушевитская Т.Г. Этнология. Учебник для высших учебных заведений. — М., Асадема, 2000.

23. Широкогоров С.М. Этнографические исследования (избранные работы и материалы). — Владивосток, 2001.

24. Shoniyoov K. O'zbek xalqining shakllanish jarayoni. — T., 2001.

Internet saytlari:

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.ziyounet.uz
4. www.edu.uz

1. O'quv fani o'qitilishi bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar

Ushbu fan o'zbek xalqining kelib chiqishi murakkab tarixiy jarayonlari bilan batafsil tanishtirish, o'zbek etnosi til jihatidan turkiy tillar oilasiga kirsada, uning etnik tarkibi asosini tub joyli o'troq eron zabon sug'diylar, xorazmiylar, boxtariylar va chorvador saklar tashkil etishini hamda u eron zabon aholi juda qadimq-qadimlardan shu zaminida turkiygo'y qabilalar bilan yonma-yon yashab, uzoq davom etgan iqtisodiy, siyosiy, etno-madaniy va tarixiy aloqalar jarayonida o'raltashib, qorishib, yangi etnik birlik - o'zbek xalqi va millati tarkib topganligini, ulsning xususiyatlari, tizimi va turkumlanishi jarayonlarining mohiyatini tushunishda talabalarni zarur bo'lgan bilimlar bilan qurollantiradi.

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga o'zbek xalqining kelib chiqishi va uning xalq, millat bo'lib shakllanish tarixiy jarayonlari haqida ilmiy tasavvur hosil qilish, ularga bu masala bilan bog'lik konsepsiyalar va ularning asoslari haqida tushunchalar berish, O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixining nazariy va ilmiy-metodologik asoslari bilan tanishtirish, o'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi haqidagi tushunchalar, etnik alomatlar va etnik belgilar, o'zbek xalqi etnogenetik jarayonining murakkab kechishini sabablari, etnosning qabila, xalq va millat bosqichlari va ular o'rtasidagi tarixiy va xronologik tafovutlar va talablar haqidagi bilimlar bilan bog'liq tushunchalarni xosil qilishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar tarixiy xodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.

Fan bo'yicha talabalarining bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. **Talabalar:**

- Markaziy Osiyo tarixida yuz bergan tarixiy jarayonlar, etnogenez va etnik tarixining nazariy va ilmiy metodologik asoslari, o'zbek xalqining kelib chiqish masalasida fanda mavjud ilmiy konsepsiyalar haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;

- Markaziy Osiyoning qadimgi davrdagi mintaqaviy rivojlanishi va madaniy xo'jalik markazlarining tashkil topishi, Markaziy Osiyoning qadimgi aholisining yozma manbalarda aks etish, o'zbek etnosining antropologik tipi va u tarkib topgan zamon va makon, Movarounnahrda turk-so'g'diy etnomadaniy maydonning tarkib topishi, o'zbek elatining shakllanish bosqichlari va uning xalq sifatida uzil-kesil tarkib topishi, o'zbek atamasining umummillat etnonimiga aylanishi, o'zbek millatini tashkil topishda ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va etnomadaniy omillarning o'zmi va roli, o'zbek milliy mentalitetining o'ziga xos xususiyatlarini *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- o'zbek millatining shakllanishi masalarini o'rganishda tarixiy izchillik, xolisona, obektivlik tamoyillari asosida muammoning ilmiy yondashish *ko'nikmalariga*

6. Asqarov A. O'zbek xalqi O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixining ba'zi bir nazariy va ilmiy-metodologik masalalari. «O'zbek xalqining kelib chiqishi: ilmiy-metodologik yondashuvlar, etnogenetik va etnik tarix». Toshkent-2004.

7. Asqarov A. Eng qadimgi shahar. "O'zbekiston tarixining yangi sahifalari" Toshkent, 2001.

8. Jabborov I. Jahon xalqlari etnologiyasi. - T., 2005.

9. Jabborov. I. O'zbek xalqi etnografiyasi. - T., 1994.

Qo'shimcha adabiyotlar

10. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent, O'zbekiston, 2017. - 488 b.

11. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - Toshkent, O'zbekiston, 2016. - 56 b.

12. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash- yurt taraqqiyoti va xalq faravonligining garovi. - Toshkent, O'zbekiston, 2017. - 48 b.

13. Mirziyoev Sh.M. Tanqidiy taxlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik- har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. - Toshkent, O'zbekiston, 2017. - 104 b.

14. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947 sonli Farmoni.

15. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. - Toshkent: O'zbekiston, 2012.

16. Karimov I.A. Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari. - Toshkent: O'zbekiston, 2009.

17. Doniyorov A., Ashirov A., Bo'riyev O. Markaziy Osiyo xalqlari etnografiyasi, etnogenezi va etnik tarixi. - Toshkent, Yangi nashr, 2011.

18. Maxmudov Q. Qadimgi Turkiston. -T., 2011.

2. Ma'ruza mashg'ulotlari

Ma'ruza mashg'uloti mavzulari		Dars soatlari hajmi	
V semestr		Dars soatlari hajmi	
1.	O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" faniga kirish.	2	
2.	O'rta Osiyo xalqlari etnogenezi va etnik tarixining nazariy va ilmiy-metodologik masalalari.	2	
3.	O'zbek xalqining kelib chiqishi masalasida fanda mavjud ilmiy konsepsiyalar va qarashlar.	2	
4.	O'rta Osiyo hududining qadimgi tub joyli aholisi va uning qadimgi yozma manbalarda aks etishi.	2	
5.	Turkiygo'y qabilalarning ilk vatani va oriylar muammosi.	2	
6.	O'zbek etnosining antropologik tipi va u dastlab tarkib topgan zamon va makon.	2	
7.	Antik va ilk o'rta asrlarda O'rta Osiyoda etnogenetik jarayonlar va Movarounnahrda turko-sug'diy etnomadaniy maydonning tarkib topishi.	2	
8.	O'zbek elatining shakllanish bosqichlari va uning xalq sifatida uzil-kesil shakllanishi.	2	
Jami		16 soat	
VI semestr		Dars soatlari hajmi	
9.	XIII-XV asrlarda etnik jarayonlar va o'zbek adabiy tilining shakllanishi.	2	
10.	Dashti Qipchoq o'zbeklarining Movarounnahrda kirib kelishi va o'zbek xonliklari davrida siyosiy va etno-madaniy jarayonlar.	2	
11.	O'rta Osiyo iqtisodiy hayotiga kapitalistik munosabatlarining kirib kelishi va milliy burjuaziya hamda jadicilikning paydo bo'lishi.	2	
12.	O'zbekiston Respublikasining tashkil topish arafasida etnik holat va milliy hududiy chegaralanishning maqsad va mohiyati	2	
13.	O'zbek millatining shakllanish jarayoni va o'zbek atamasining umummillat etnonimiga aylanishi.	2	
14.	O'zbek milliy mentaliteti va uning o'ziga xos usuliyatlari.	2	
15.	Mustaqil O'zbekiston davlati-o'zbek millatining uzil-kesil shakllanishida bosh omil.	2	
Jami		14 soat	
Jami		30 soat	

Ma'ruza mashg'ulotlari multimedia quurilmalari bilan jiozlangan auditoriyada akadem guruhlar oqimi uchun o'tiladi.

Reyting baholash turlari		O'tkazish vaqti	
Joriy nazorat:		maks ball	
Sema'ruza mashg'ulotlarda faolligi, muntazam ravishda fanni o'zlashtirishi uchun		40	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi		10	
Seminar va amaliy mashg'ulotlarda faolligi, savollarga to'g'ri javob berganligi, barcha topshiriqlarni bajarganligi uchun		20	
Oraliq nazorat		30	
Oraliq nazorat (ma'ruzachi professor-o'qituvchi tomonidan qabul qilinadi).		30	
Yakuniy nazorat		30	
Yakuniy nazorat (Yan shakli fakul'tet kengashi bilan kelishib, rektor buyrug'i bilan tasdiqlanadi)		30	
JAMI		100	

7. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbaalari

Asosiy adabiyotlar

1. Asqarov A. Mustaqillik yillarida tarix, arxeologiya va etnologiya. «O'zbekistonda ijtimoiy fanlar» jurnali, 6, 1996.
2. Asqarov A. O'zbek xalqining O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixini o'rganishning ba'zi bir nazariy va ilmiy-metodologik asoslari. «O'zbekiston tarixi» jurnali № 4, Toshkent, 2002.
3. Asqarov A. O'zbekiston tarixi: eng qadimgi davrlardan eramizning V asrigacha. - T., 1994.
4. Asqarov A. O'zbekiston tarixi: davrlashtirish masalasi yuzasidan mulohazalar. «Turon tarixi» Toshkent, 2003
5. Asqarov A. Oriylar muammosi: yangicha qarashlar va yondashuvlar. "O'zbekiston tarixi moddiy madaniyat va yozma manbalarda". Toshkent —

3. Amaliy mashg'ulotlari

2-jadval

No	Amaliy mashg'ulotlari mavzulari	Dars soatlari hajmi
V semestr		
1.	O'rtasiy xalqlari tarixini yangicha davrlashtirish masalasi	2
2.	O'rtasiyda rivojlangan O'rtasiy asrlargacha yuz bergan tarixiy jarayonlar	2
3.	O'rtasiy xalqlari etnogezi va etnik tarixining nazariy xanda ilmiy metodologik asoslari.	2
4.	O'zbek xalqining kelib chiqishi xaqida ilmiy konsepsiyalar va qarashlar.	2
5.	O'rtasiy qadimgi dunyosining mintaqaviy rivojlanishi va madaniy-xo'jalik markazlarining tashkil topishi.	2
6.	O'rtasiy qadimgi axolisi xaqida Yunon mualliflari.	2
7.	O'rtasiy qadimgi tarixi xaqida Xitoy manbalari.	2
	Jami	14 soat
VI semestr		
8.	O'rtasiy qadimgi xalqlar mahalliy yozma manbalar.	2
9.	Antik davrda O'rtasiyda etnogenetik jarayonlar.	2
10.	Ilk o'rtasiy asrlarda O'rtasiyda etnogenetik jarayonlar.	2
11.	Movarounnaxrda Turk-So'g'diy etnomadaniy maydonning tarkib topishi.	2
12.	O'zbek elatining shakllanish bosqichlari va uning xalq sifatida uzil-kesil shakllanishi.	2
13.	O'zbek milliy mintaliteti va uning o'ziga xos xususiyatlari.	2
14.	Mustaqil O'zbekiston davlati - O'zbek millatining uzil-kesil shakllanishida bosh omil.	2
15.	K. Shoniyozovning "O'zbek xalqining shakllanish jarayoni" asarining taxlili	2
	Jami	16 soat
	Jami	30 soat

Amaliy mashg'ulotlar multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruh yoki bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagog va texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

6. Fan bo'yicha talabalarining bilimni baholash va nazorat qilish mezonlari

Baholash usullari	Ekspress testlar, yozma ishlar, og'zaki so'rov, prezentatsiyalar.
Baholash mezonlari	86-100 ball — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" faniga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtira olish; — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" fanining dolzarb muommosini, tadqiqotlarning ilmiy metodologik asoslarini mukammal bilish; — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" faning jamiyatimiz hayotida tutgan o'rini bilish; — Arxeologiya madaniy yodgorliklarini to'g'risida bilish; — madaniy tarixiy jarayonlarni tahlil natijalari asosida vaziyatga to'g'ri va xolis baho berish; — o'rganilayotgan xalqlar madaniyati to'g'risida tasavvurga ega bo'lish; 71-85 ball — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" fanining paydo bo'lishi va rivojlanishini bilish; — tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish; — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" fanining jamiyatdagi o'rini aniqlash; — o'rganilayotgan madaniy tarixiy jarayonlarga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; — BKMlarini nazorat qilish ko'nikmalariga ega bo'lish; — o'rganilayotgan jarayonlarni tahlil etish va tegishli xulosalar qabul qilish. 55-70 ball — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" to'g'risida tasavvurga ega bo'lish; — o'rganilayotgan jarayonga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to'la baho berish; — o'rganilayotgan madaniy tarixiy jarayonlarni tahlil etish va tegishli xulosalar qabul qilish. 0-54 ball — "O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixi" fanining nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik; — fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilishi.

4. Seminar mashg'ulotlari

№	2-jadval		2-jadval	
	№	Seminar mashg'ulotlari mavzulari	Dars soatlari hajmi	
V semestr				
1.		O'rtasiyo xalqlari tarixini yangicha davrlashtirish masalasi	2	
2.		O'rtasiyo davrlashtirish masalasi	2	
3.		O'rtasiyo xalqlari etnogezi va etnik tarixining nazariy hamda ilmiy metodologik asoslari.	2	
4.		O'zbek xalqining kelib chiqishi xaqida ilmiy konsepsiyalar va qarashlar	2	
		Jami	8 soat	
VI semestr				
5.		O'rtasiyo qadimgi dunyosining mintaqaviy rivojlanishi va madaniy-xo'jalik markazlarining tashkil topishi.	2	
6.		O'rtasiyo qadimgi xalqlarining axolisi haqida Yunon va Xitoy mualliflari manbalari.	2	
7.		O'rtasiyo qadimgi xalqlar mahalliy yozma manbalari. O'zbek milliy mintaliteti va uning o'ziga xos xususiyatlari. Mustaqil O'zbekiston davlati - O'zbek millatining uzil-kesil shakllanishida bosh omil.	2	
8.		Antik va ilk O'rtasiyo davrida etnogenetik jarayonlar va Movarounnaxrda Turk-So'g'diy etnomadaniy maydonning tarkib topishi. K. Shoniyozovning "O'zbek xalqining shakllanish jarayoni" asarining tahlili	2	
		Jami	8 soat	
		Jami	16 soat	

Seminar mashg'ulotlar multimediya qurilmalari bilan jixozlangan auditoriyada bir akadem guruh yoki bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagog va texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

5. Mustaqil ta'lim

3-jadval

№	3-jadval		3-jadval	
	№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Dars soatlari hajmi	
V semestr				
1.		O'zbek atamas va uning kelib chiqish tarixi	2	
2.		Tojik xalqining kelib chiqishi va uning etnik ildizlari.	2	
3.		Choch va Iloq antik va ilk o'rtasiyo etnogenetik jarayonlar.	4	
4.		"Sart" atamas haqida: fandagi mavjud mulohazalar va ularning taxlili.	4	
5.		Sug'diyonada ilk o'rtasiyo etnik jarayonlar.	4	
6.		O'zbek xalqining etnik tarkibi va etnografik qiyofasi.	4	
7.		Ko'chmanchi o'zbeklar davlati va uning etnik tarkibi.	4	
8.		O'zbek etnosining uzil-kesil shakllanishi bilan bog'liq tarixiy jarayonlar taxlili.	4	
9.		Mo'g'ullar xukmronligi davrida o'zbek etnik tarixining ba'zi bir masalalari.	4	
		Jami	32 soat	
VI semestr				
10.		Amir Temur va Temuriylar davrida etnik jarayonlar.	4	
11.		M.Z.Bobur va A.Navoiy asarlarida «turk» va «sart» atamalarini talqin va taxlili.	4	
12.		O'zbek xalqi etnogenezi va etnik tarixini o'rganishda akademik K.Shoniyozovning xizmatlari.	4	
13.		O'zbek etnogenezi o'rganishda tilning roli.	4	
14.		Mustaqil O'zbekiston davlati - o'zbek millatining uzil-kesil shakllanishida bosh omil.	4	
15.		O'rtasiyo qadimgi xalqlari haqida Xitoy manbalari.	2	
16.		O'rtasiyo qadimgi xalqlari haqida Gerodot ma'lumotlari.	2	
17.		O'zbekiston respublikasining tashkil topishi va uning o'zbek millatini shakllanishida tutgan o'rni va roli.	4	
18.		Antik va ilk o'rtasiyo etnogenetik jarayonlar va Movarounnaxrda turko-sug'diy etnomadaniy maydonning tashkil topishi	4	
		Jami	32 soat	
		Jami	64 soat	

Mustaqil o'zlashtirilgan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va taqdimot qilish tavsiya etiladi.